

LEXNOVA NYHETER

Självkostnadsprincipen räddar Trafikverket från mångmiljonkrav

Publicerad
20 AUG 2021

En entreprenör som hade till uppdrag att bygga stängsel efter banvallar för att minska olycksrisken får inte de närmare åtta miljoner kronor som bolaget begärt av Trafikverket för fällning av träd och röjning av sly. Självkostnadsprincipen gäller då dessa arbeten varit sekundära i entreprenaden.

Trafikverket ansvarar för den långsiktiga planeringen av det svenska transportsystemet och sköter bland annat underhållet av landets järnvägar. Omkring år 2010 inleddes inom verket ett projekt för att förhindra att självmord och olyckor till följd av passage på järnvägsspåren skulle inträffa. För detta ändamål bestämdes att stängsel skulle uppföras på vissa sträckor.

Detta mål gäller frågor angående ersättning för avverkning av träd och röjning av sly för stängselsättning med mera på vissa avsnitt av järnvägen som löper från Köping till Motala.

BCA Entreprenad AB har till dess att bolaget försattes i konkurs, varit verksamt i anläggningsbranschen med Trafikverket och dess föregångare Banverket som största kund. Bolaget omsatte under de sista åren av sin verksamhet omkring 300 miljoner kronor per år.

Den 11 och 26 juni 2015 träffades mellan Trafikverket som beställare och BCA som entreprenör ett entreprenadkontrakt för utförande av åtgärder mot personpåkörning i region Öst, uppsättning av stängsel fas 2. Kontraktssumman var 17 960 781 kronor exklusive moms.

Under rubriken ENTREPRENADKONTRAKT angavs att kontraktet grundas på Allmänna Bestämmelser för byggnads-, anläggnings-, och installationsentreprenader, AB 04 och att, om inte annat följer av kontraktstexten, ska AB 04 gälla mellan parterna.

Efter det att entreprenadarbetena hade påbörjats konstaterades att vissa sträckor var mer bemängda med nära spåren växande träd och sly än vad som angetts i projekthandlingarna för entreprenaden. På

ett byggmöte den 18 november 2015, nr 5, kom TRV och BCA överens om att för arbetet med att undanröja den upptäckta växtligheten skulle anlitas Göranssons Skogsentreprenader AB som underentreprenör till BCA.

BCA:s konkursbo begär nu knappt åtta miljoner kronor i ersättning för de ytterligare arbeten som tillkom för att få bort växande träd och sly. Konkursboet menar att dessa ska ersättas som kontraksarbeten medan Trafikverket menar att självkostnadsprincipen gäller sedan parterna avtalat om detta under enighet om att det var fråga om ÄTA-arbeten.

Falu tingsrätt konstaterar efter en genomgång av HD:s praxis att kontraktssumman i ett entreprenadavtal avser, enligt ABT 04 kap. 6 § 1, ersättning för kontraksarbetena i entreprenaden. Emellertid är det inte ovanligt, att det när arbetena har påbörjats visar sig att förhållandena i entreprenaden avviker från de som parterna har utgått från när avtalet träffades. För att reglera sådana ändrade förhållanden finns bland annat bestämmelserna om ÄTA-arbeten och hur ersättning för sådana arbeten ska utgå.

Enligt den nyss angivna bestämmelsen ska ÄTA-arbeten regleras genom avräkning mellan tillkommande och avgående arbeten.

Värdet av ett ÄTA-arbete beräknas enligt avtalad å-prislista, prissatt mängdförteckning, eller annan avtalad debiteringsnorm, ABT 04 kap. 6 § 6. I § 7 stadgas, att om värdet av ÄTA-arbete inte kan beräknas enligt § 6 ska värdet, om inte parterna träffar särskild överenskommelse, bestämmas enligt självkostnadsprincipen. I § 8 har angetts de kostnader som ersättning utgår för enligt denna princip vid arbete på löpande räkning. Där anges bl.a. under p. 1 - 6 kostnader för till exempel material, arbetare och hjälpmedel. Det som ersätts är således entreprenörens egna kostnader.

BCA:s uppdrag enligt kontraktet var att bygga stängsel efter banvallar. För utförandet av arbetena med fällning av träd och röjning av sly anlitate BCA underentreprenörer.

De priser som i mängdförteckningarna hade åsatts dessa arbeten har, även om ersättningen för fällning av varje träd reducerades från 2 650 kr till 2 075 kronor på grund av minskat krav på efterarbete, enligt vad underentreprenören uppgett varit väl tilltagna. Tingsrätten utgår från att skälet till dessa priser har varit förhållandet att ett relativt litet antal träd skulle behöva fällas inom ett stort, ibland svårtillgängligt område, och att det har ankommit på underentreprenören att forsla bort de fällda träden.

Fällning av träd och röjning av sly har således, konstaterar tingsrätten, varit sekundära arbeten i entreprenaden, möjligen att anse som i förhållande till BCA:s verksamhet av främmande karaktär.

Mot den bakgrunden framstår det som tydligt och naturligt att de tillkomna arbetena avseende fällning av träd för parterna, såsom TRV har hävdad, inte sågs som kontraksarbeten.

Det angivna förhållandet utgör en stark presumtion för att ett avtal med den innebörd som Trafikverket hävdad träffades på byggmötet den 18 november 2015.

Tingsrätten anser att ett avtal med det innehållet som Trafikverket hävdad, i den för parterna uppkomna situationen, ”legat nära till hands som en i avtalsrelationen rimlig och naturlig lösning för regleringen av de tillkommande arbetena”. Detta förhållande talar med styrka för att parterna har ingått en sådan överenskommelse som Trafikverket har hävdad.

Att ett avtal med angivet innehåll har ingått stöds dessutom av de omständigheter gällande BCA:s sätt att föra arbetsbok som TRV framhållit.

Tingsrätten finner, att det genom den förebringade bevisningen är styrkt att parterna, såsom Trafikverket har åberopat som förstahandsgrund för bestridandet, har träffat ett avtal av ovan angett innehåll.

Konkursboet lyckas vidare inte styrka rätt till ersättning för något av de framställda ÄTA-kraven och därmed blir boet utan ersättning. Därmed måste boet betala Trafikverkets rättegångskostnader på knappt en miljon kronor.

Mikael Kindbom

Instans: Tingsrätterna

Rättsområden: [Entreprenadrätt](#), [Köprätt](#), [Avtalsrätt](#)

LEXNOVA NYHETER

Juridisk nyhetsbevakning och rättsdatabas

Blendow Lexnova är Sveriges mest omfattande juridiska nyhetstjänst. Vår bevakning innefattar rättsfall, lagstiftning och förarbeten inom samtliga rättsområden. Genom skräddarsydda bevakningsprofiler säkerställer du kontinuerlig uppdatering av rätt information och slipper nyhetsflöden som inte berör dig.

Läs mer på lexnova.se/nyheter